

Bezerédi Imre

A rendőrség egyenruházati jelképeinek – címereinek és rendfokozatainak – alakulása a rendszerváltás körül

Police emblems – coats of arms and rank marks –
around the political transformation

Absztrakt

A rendszerváltozás az egyenruházott testületek, így a rendőrség külső képét, a rendőr megjelenését is átalakította. A jelképek leváltása hónapok alatt megtörtént mégis egy teljes, közel fél évszázada működtetett rendszer változását jelképezte. A rendőrség jelképeinek, így címereinek és rendfokozati jelzéseinek változásai fontos szereppel bírtak a legitim fizikai erőszak monopóliumával rendelkező kemény hierarchikus szervezet modernizációjában.

Kulcsszavak: magyar rendőrség, rendszerváltás, egyenruha, jelképek, modernizálódás

Abstract

The democratic transformation has converted the external image of the Police and police officer as well. Replacing the emblems during months has meant a change of a system that has been operating for nearly half a century. Changes in police symbols, such as coats of arms and rank marks, played an important role in the modernization of a hard hierarchical organization with a legitimate physical violence monopoly.

Keywords: hungarian police, democratic transformation, uniform, emblems, modernizations

Bevezetés

„A hatósági kényszer mindenfajta államigazgatási hatósági eljárásnak része, amiben azonban a rendőrségnek (és más rendészeti szerveknek) monopóliuma

van, az a legitim fizikai erőszak. A tevékenység főbb formai jegyei, az egyenruha, a fegyverviselés, a zárt hierarchia, mindezeknek a tartalmi vonásoknak a szimbolikus kifejezői”: (Finszter, 2012, 11.). Az idézett megállapításból a továbbiakban az egyenruhával kívánok foglalkozni, pontosabban az egyenruhát díszítő elemekkel. Meglátásom szerint ugyanis az egyenruha (habár szabványra készült egyedi zsebekkel és vállpántokkal, esetenként megerősítő betétekkel, tömésekkel és számtalan más specifikummal rendelkezik) komplexitásában válik uniformissá. A különféle egyedi gombok, díszítő elemek, jelvények, rendfokozatok és más elemek nélkül pusztá ruhadarabként funkcionálna. Az egyenruha eredendően katonai céllal született meg, jelenleg ismert történelmünk tanai között kutatva talán a spártai nép juthat eszünkbe, melynek katonái vörös színű köpenyt viseltek egységesen, ezzel szimbolizálva harcra készültységüket (Sági, 2007, 75.). „*Spárta alkotmányában ugyanakkor szerepelnek az ephorosok, kiknek egyik feladata: gondoskodás az ország belső biztonságáról, főképpen a helóták ellenőrzésével*” (Ernyes, 2002, 15.). A spártai hadseregek nyomán a későbbiekben több nemzet vette át az egyenruha használatát, így a római légiók, melyek már saját jelképeikkel díszített mellvértet és sisakot viseltek, vagy akár a vikingek, akik harcaik során sárkányokkal díszített sisakot húztak. A középkort követően Európa-szerte elterjedtek a posztók, nadrágok és kabátok, melyeket immáron a gombok, jelvények és különböző fejfedők módosulatai jellemeztek.

Miért is fontos azonban egyenruhát viselni? Mit jelképezhet? Erre nagyon egyszerű választ kapunk, és különösebbképpen nem szükséges a rendészet elmúlt közel háromszáz éves, vagy akár a magyar polgári társadalom kiegyezés kori rendőri szervezeteit kutatnunk. Elég, ha az éjjeli órákban kitekintünk egy csöndes alföldi falu utcáira, és máris láthatósági mellényeket, fényvisszaverővel ellátott civil gépjárműveket láthatunk. Nem, itt nem az általános rendőri feladatokat ellátó szervre (a továbbiakban: rendőrség), hanem a polgárőrségre gondolok, ami se nem állami, se nem fegyveres rendvédelmi szerv. Funkcióját tekintve azonban mára már civil rendészeti feladatokat ellátó egyesületről beszélünk, ami az elmúlt években egyre egységesebb mind szervezettség, mind megjelenés terén. Mint ahogyan a polgárőrszervezetek is törvényi felhatalmazás alapján (a polgárőrségről és a polgárőri tevékenység szabályairól szóló 2011. évi CLXV. törvény) egyesületi tagként, a helyi lakosság tagjaként fellépve látnak el rendészeti feladatokat, úgy a rendőrség is többes törvényi felhatalmazás alapján ténykedik, amit jogszabályok, rendeletek és közjogi szabályzók formálnak egésszé. (URL1)

Mégis egy polgárőr egyenruházatán kevésbé militarizáltan, pusztán a testületi (OPSZ) címerén és a Polgárőrség feliraton felül más jelkép ritkán szere-

peltetik, és nincs is erre szükség.¹ A rendőrség uniformisa azonban az elmúlt közel 135 év alatt folyamatosan szabályozott rendnek, a mindenkori hatalom eszméinek megfelelően módosult.

Mint ahogyan azt korábban kifejtettem, az egyenruha ruházati összetevője magában nem feltétlen hordoz állami eszméket, ennek pusztán ruhadarabra történő levetítése pedig olykor téves determináláshoz vezetne. Vegyük például a rendőrségnél jelenleg is téli sapkaként használt úgynevezett usanka-jellegű téli sapkát. Megjelenésében a szőrmés, oldalt lehajtható szövet, bőrből és prémből készült sapka elegáns és a téli időjárási viszonyokhoz mérten megfelelő ruhadarab. Amint erre a ruhadarabra egy kétoldalt bronzszínű búzakalásszal övezett, világoskék mezőből kiemelkedő ötágú vörös csillagot teszünk, máris egyenruhadarabbá válik, amely egy szocialista ideológiát sugárzó államhatalmi szerv ékes darabja. Amint azonban erre a sapkára egy koronás címert helyezek, az rögtövest a jelenlegi demokratikus többpártrendszerű köztársasági állam rendvédelmi szervének egyenruházati termékévé avanzsál.

A magyar rendőrség jelképei a rendszerváltás előtt

A magyar rendőrség a rendszerváltást megelőzően egy szigorúan centralizált, bürokratikus elvek mentén működő szervezet volt.

Az 1949. évi kommunista hatalomátvétel során augusztus 20-ai hatállyal az 1949. évi XX. – a mára már csak sztálini magyar alkotmánynak nevezett – törvény gyakorlatilag a Szovjetunió alkotmányának fordításán alapult és vált a Magyar Népköztársaság alkotmányává. Az 1949-es alkotmány ugyanakkor új államcímert (1. sz. melléklet) vezetett be, amely:

„más szocialista országbeli címerek mintájára készült, hazánk szocialista jellegét valóban hangsúlyozottan kifejezésre juttatta, de ugyanakkor nem fejezte ki kellő súllyal hazánk magyar voltát (csak egy vékony háromszínű szalag utalt erre), s nem követte a történelmi hagyományokat sem. Emellett súlyosan vétett a heraldika szabályai ellen is: címerpajzsot sem alkalmazott, s így csak funkciója révén volt címernek nevezhető. Mindezen okok miatt sokak nemzeti érzését sértette. Nem is vált népszerűvé, s 1956 őszét nem élte túl” (Bertényi, 1983, 78.).

A kommunista címerekre általánosságban igaz, hogy antiheraldikusak, tehát a címertan szabályait figyelmen kívül hagyják, például gyakran nem tartalmaz-

¹ „A szolgálatot teljesítő polgárőrök gépjárművén, megkülönböztető mellényén jól látható Polgárőrség feliratot viselnek, de formaruhájuk fegyveres, rendvédelmi szervhez megtevesztő módon nem lehet hasonlító, rendfokozati jelzést nem viselhetnek.” (Kozáry, 2008, 30.)

nak címerpajzsot. Ez nem feltétlenül a tervezők tudatlanságából eredt, a kommunisták szándékosan szakítani akartak a feudális hagyományokkal. Gyakori elem volt még a kommunista címereken a szintén a parasztságra utaló búzakoszorú, ez mind a Rákosi-, mind a Kádár-címeren megjelent.

A rendőrség számára a Rákosi-korszakban egységes sapkajelvény (2. sz. melléklet) került bevezetésre, amely kétoldalt bronzszínű búzakalásszal övezett, világoskék mezőből kiemelkedő ötágú vörös csillagot ábrázol. A csillag két alsó szára között – azokkal párhuzamosan – egymással szembenéző két puska, a jelvény alján ívelt nemzeti színű szalag van elhelyezve. Ezen sapkajelvény lényegében a rendszerváltásig rendszerben maradt azzal, hogy a tábornoki állomány részére később tábornoki sapkajelvény (3. sz. melléklet) került bevezetésre, amely kétoldalt búzakalász-koszorúval övezett nemzeti szín rajzolatú, Kossuth-címerrel stílizált pajzsot ábrázol. A jelvényt közepén felül ötágú csillag, alul a búzakalász-koszorút kétoldalt tölgyfalomb díszíti. A jelvény színe a tányérsapkán arany, a köznapi és téli sapkán barna. Az egyenruhák gombjaira (4. sz. melléklet) ekkor ugyancsak az úgynevezett Rákosi-címer került.

1945 után, még a kommunista hatalomátvételt megelőzően minden fegyveres testület szakítani próbált a horthysta hagyományokkal, így a zárt nyakú helyett kihajtott fazonú, az ívelt helyett egyenes zsebtakaróval rendelkező, vállcsúcsba varrt rendfokozati jelzéssel ellátott zubbonyt, pantallót, valamint tányérsapkát rendszeresítettek a rendőrség részére. A Magyar Államrendőrség 1946-51 között többször változtatott rendfokozati jelzésein, azonban a váll-lapokon továbbra is megmaradt a hatágú csillag. A tradicionális hatágú csillagnak (5. sz. melléklet) fontos szerepe van a magyar honvédség, és így a rendfokozatok történelmében. A hatágú csillag ugyanis része azon rendfokozati rendszernek, melyet az Osztrák-Magyar Monarchiában kialakult rendfokozati elnevezések és jelölések megtestesítenek, akár a mai napig. *„A véglegesen kialakult rendfokozati rendszer, mely teljes mértékben láthatóvá tette a rangokat, 1849 tavaszán és 1850 januárjában jelent meg az osztrák hadseregben. A galléron elhelyezett 1-3 hatágú csillagokkal és paszományokkal, színes hajtókán jelezte a hovatartozást. A szabadságharc bukása után ez honosodott meg hazánkban...”* (Zeidler, 2009, 116.). Az 1919-től működő Magyar Királyi Államrendőrség rendfokozati rendszere a Fővárosi Rendőrség mintájára épült. Ezen rendfokozati rendszer folyamatos változásnak volt kitéve mind megnevezésében, mind megjelenésében a Magyar Királyi Rendőrségben (1931) is. A Magyar Királyi Csendőrséggel szemben, ahol ekkor hatágú csillag volt rendszeresítve a rendfokozati jelzéseken, a Magyar Királyi Rendőrség váll-lapjain csillagrózsácskát, vagy rózsácskát (6. sz. melléklet) viseltek ezzel jelképezve, hogy viselője nem tagja a haderőnek. Megjegyzem, hogy az osztrák haderő és szövetségi rendőrség a mai napig egységesen hatágú csillagot visel rendfokozatain.

A Rákosi-korszak ötszög alakú lengő váll-lapok 1951-es bevezetésével egyértelművé tette a rendőrség kommunista szervezetté tételét. Az ötszög alakú válllap ugyanis teljesen szovjet mintára készült, rajta a kommunizmust jelképező ötágú csillagokkal.

Az 56-os forradalom és szabadságharc során a rendőrség levetette a szovjet mintájú rendfokozati jelzéseket, majd 1957 tavaszától ismét visszatért a katonailag szervezett rendőrség 1947-es mintájára épülő jelzés, immáron ötágú csillagokkal (Sági, 2008, 72.).

A Kádár-korszak a katonasághoz hasonlóan némileg kompromisszumos viselkedésben gondolkodott, ugyanakkor a rendőrség esetében a nemzetközi trendek nagyjából egyeztek a viseletek módosulásainak tervezett irányával, és a hagyományok sem voltak annyira egyértelműek, mint a katonai viseletek esetében. Az 1956-os forradalom és szabadságharc idején előkerült Kossuth-címer ideje ismét hamar leáldozott, 1957-ben ugyanis Légrády Sándor által megtervezett Kádár-címer (7. sz. melléklet) került a helyére (Bertényi 1996). A címer aranykeretű, vörössel, fehérrel és zölddel vágott (szimmetrikus) tárcsapajzs, a rajta lévő sisakdísz lebegő ötágú vörös csillag. A pajzstartót sárga búzakoszorú, amelyet jobb oldalán vörös-fehér-zöld, bal oldalán vörös szalag fog át. A pajzs és a búzakoszorú közt kék mező van, a vörös csillag sárga (arany) sugarakat bocsát a mezőre. Az ekkor bevezetett címer, majd az 1963-ig kialakult rendfokozati rendszer közel harminc éven keresztül determinálta a magyar rendőrség megjelenését annak kisebb módosulatai mentén.

A magyar rendőrség jelképei a rendszerváltást követően

A köztársaság születésével egyidejűleg és már talán korábban is talán pont az erősödő ellenzéki táborok, a demokráciát sulykoló értelmiségiek növekvő megjelenésével főként a fővárosi kerületi rendőrkapitányságok beosztottjai elbizonytalanodtak. A rendőri bizonytalanságra utalt a korábbi belügyminiszter, Horváth Balázs nyilatkozatai is, aki „...a gondolkodást megnyomorító, önálló kezdeményezésre képtelen, felelősséget vállalni nem tudó egyének gyülekezete...”-ként jellemezte a szocialista hatalom rendőrségét, majd egy következő gondolatmenetével rávilágított a katonai rendfenntartó szerepére. Minthogy ez a szigorúan hierarchizált felépítés nagyon megfelelt a népi demokratikus rendőrség ideológiai funkciójának, a rendszert habozás nélkül általánossá tették olyan területeken is, ahol a munka természete ellentmondott a katonai rendtartásnak. Így kapott katonai rendfokozatot a minisztériumi hivatalnok, a bünygyi nyomozó, az igazságügyi szakértő, vagy éppenséggel az üdülőgondnok.” (Horváth, 1990, 4.)

Bizton számolt vele mindenki, hogy az újonnan megalakuló koalíciós kormány szakít az eddigi rendőrségi modellel.

A szervezet egyenruházati felszerelése az 1970-es években rendszeresített változtatásokon felül pusztán néhány korszerűbb 1987-ben bevezetett szürke színű dzsekivel módosult. Címerei, rendfokozati jelzései továbbra is az 1956-os levett forradalom és szabadságharcot követően 1957-ben rendszeresített, majd az 1963-as módosítást követően 1994-ig szinte változatlan ötágú csillaggal és az úgynevezett Kádár-címeres gombbal ellátottak maradtak.

Túros András volt országos rendőr-főkapitánnyal készített interjú során az alábbi megemlékezést teszi:

„Ultimátumot adtak rajtam keresztül a rendőrségnek, hogy a 23-i ünnepi rendezvényen a rendőrök nem jelenhetnek meg vörös csillaggal a sapkájukon, mert ha mégis, akkor számíthatunk arra, hogy a tömeg forradalmi úton távolítja el a rendőrség sapkájáról a vörös csillagot. Amikor elmentek, jelentettem a belügyminiszternek, hogy mi történt. Ő azt kérdezte, hogy egy nap alatt mit tehetnénk. Javasoltam, hogy vagy levetetjük a biztosításban részt vevők sapkájáról a vörös csillagot, bár a helye ott marad, vagy kísérletet teszünk valamilyen sapkarózsa legyártatására. Utóbbi történt. Az állami pénzverde vezérigazgatója volt a segítségünkre. Másnap reggelre legyártottak számunkra nagyjából ötezer darabot, így a biztosításban részt vevő rendőrök nemzeti színű sapkarózsával jelentek meg, s a tömeg megtapsolta őket” (Végh, 2015, 38-39.).

Ez volt az a pont, ahol a magyar rendőrség egyenruházata az ezt követő öltözködési szabályozások alapján mind címereiben, mind rendfokozati jelzéseiben és kitüntetéseiben máig demokratikus jelleget kelt. Joggal merül fel a kérdés az olvasóban, hogy a rendőrség miért nem a koronás címet gyárttatta le, illetve vezette be sapkajelvényként. Ez akkor még azért lett volna merész húzás, mert az 1949. évi alkotmányt módosító az Alkotmány módosításáról szóló 1989. évi XXXI. törvény 76.§-a alapján *„A Magyar Köztársaság címeréről, zászlajáról és azok használatáról alkotmányerejű törvény rendelkezik”*, tehát az új címer elfogadása valamennyi országgyűlési képviselő szavazatának 2/3-ra várattott.

A jelenleg hatályos címer elődjét 1990. június 3-án fogadta el az Országgyűlés, az Alkotmány módosításáról szóló 1990. évi XLIV. számú törvényben. Bár az Országgyűlés több változatot is megvitatott (szó esett a Kossuth-címer, mint köztársasági jelkép² bevezetéséről), azonban a koronás kiscímet (8. sz. mel-

2 1918. november 16-án, Magyarországon kikiáltották a népköztársaságot, s néhány hét leforgása alatt az eddig használt közös és koronás államcímerek egyaránt anakronisztikussá váltak. Károlyi Mihály november végén miniszterelnöki rendeletében az 1849-es független Magyarország hagyományait újította fel, s a Kossuth-címet (koronátlan kiscímet) rendszeresítette pajzstartók nélkül, illetve lombdísznek vagy a köztársasági államformához illő egyéb ízléses díszítésnek a használatával. Az 1946. február 1-én

léklet) szavazta meg a Magyar Köztársaság címerévé. A 2012. január 1.-jétől hatályos Magyarország Alaptörvénye szó szerint átvette a korábbi alkotmányból a címer leírását, miszerint „*Magyarország címere hegyes talpú, hasított pajzs. Első mezeje vörössel és ezüsttel hétszer vágott. Második, vörös mezejében zöld hármasként halomnak arany koronás kiemelkedő középső részén ezüst kettős kereszt. A pajzsban a magyar Szent Korona nyugszik.*” (URL2)

A rendőrség számára a Belügyminisztérium 1990. április 1-i hatállyal eközben azonosító jelvényt (9. sz. melléklet) rendszeresített, amely az elmúlt lassan három évtized alatt – gyártástechnológiai változásokat leszámítva – alapjaiban nem változott.

„*Szolgálati azonosító jelvény: pajzs alakú, 60 mm magas, legszélesebb pontja 45 mm. A pajzs alakban: felül kék alapú, 9 mm széles szalagmintán 5 mm magas betűkkel, (melyek a pajzs alak alsó csúcsa irányában legyezőszerű elhelyezkedésűek) „RENDŐRSÉG” felirat, – alatta 15 mm-es piros, 13 mm-es fehér, 23 mm-es zöld mezőben, a pajzs alak tengelyében 31 mm magasságú, legszélesebb pontján 20 mm széles mérleg-tör jelkép. A zöld mezőben 22×10 mm-es téglalap alapon 5 jegyű, (5 mm magas, 3 mm széles számokból álló) azonosító szám van. A téglalap alap kék színű szalagmintában folytatódik. A pajzs alak, valamint a benne levő mezők arany színnel vékonyan keretezettek, a „RENDŐRSÉG” felirat, a mérleg-tör jelkép, továbbá a számmező szintén arany színűek. Az azonosító számok feketék...*” (URL3)

Az azonosító jelvény mind megjelenése, mind az ábrázolt szimbólumain keresztül megfelel a címertani, és ami fontosabb, a demokratikus társadalom fegyveres rendvédelmi szerveként funkcionáló szervezet jelképeként. A jelvény bevezetését követően 1992-ben rendszeresítésre kerültek az új rendfokozati jelzések, amelyek az 1963-as mintát követve ugyancsak lengő váll-lapokon kerültek megjelenítésre, azzal a különbséggel, hogy azokon immáron hatágú csillagokat viseltek, a Kádár-címer helyett pedig a keresztbe állított puskák, mint állományjelzők kerültek megjelenítésre, továbbá megszüntették az alhadnagy rendfokozatokat. A hatágú csillagok bevezetése a rendészettörténelmet kutatók számára meglepetésként szolgált, ugyanis mint arról korábban szó esett, a csillag rendfokozati jelzésen való szerepeltetése az 1848-49-es forradalom és szabadságharc leverését követően alakult ki a hivatásos honvéd rendfokozati jelzések rendszerében, míg a rendvédelmi szervek hatágú csillag helyett csillagoroszácskát viseltek. Az így bevezetett rendőri rendfokozatok megjelenése

kikiáltott köztársaság 1848-1849 politikai örökségéhez és az 1918-1919-es hagyományokhoz nyúlt vissza, amikor a Kossuth-címert (koronátlan kiscímert) vette használatba. 1949 augusztusáig volt érvényben, egyes elemeinek a továbbélése azonban egyes külföldi címereken a mai napig megfigyelhető. (Bertényi, 1983. 75-76.)

egyértelműen az 1944-45 között működő katonailag szervezett rendőrség viselt rendfokozatát vette át.

A rendfokozatok véglegesítése terén előrelépést jelentett a honvédelemről szóló 1993. évi CX. törvény (a továbbiakban: Honvédelmi törvény) ami bevezette a zászlósi rendfokozatok közé a főtörzsszászlósi, a tábornoki rendfokozatok közé a dandártábornoki rendfokozatot. A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény (a továbbiakban: Hszt.) a Honvédelmi törvény mintájára ugyancsak 19 rendfokozatot különböztetett meg. A tisztetek közé az őrzető, a tizedes, a szakaszvezető, a tiszthelyettes az őrmester, a törzsőrmester és főtörzsőrmester. A zászlósok közé soroljuk a zászlóst, a törzsszászlóst és a főtörzsszászlóst, a tisztek közé pedig a hadnagyot, a főhadnagyot és a századoszt. A főtisztek között találjuk az őrnagyot, az alezredest, az ezredest, a tábornokok között pedig a dandártábornok, a vezérőrnagy, az altábornagy és a vezérezredest találhatók. (URL4)

A rendőrség átvilágítását végző TC Team Consult a szervezet modernizációját (akkor reformként szerepeltették, célzó tervének megfelelően a rendőrséget közelebb kellett vinni a társadalomhoz (TC Team Consult 1991). Ennek jegyében 1993-94-től egyre szélesebb körben vált népszerűvé a Szent György napja alkalmából április 24-én tartott rendőrnapi megemlékezés. Az 1994. évi rendőrnapi megemlékezésen a rendőrség már gépjárműveiken is szerepeltette a Szolgálatunk és Védünk (10. sz. melléklet) szlogent, melyet értelemszerűen az USA rendőrségtől vett át (to Protect and to Serve). A szlogen kék betűszedettel, alatta nemzeti színű lobogóval került elkészítésre, amely ma is része a testület imázsának.

Ugyancsak 1994 januárjától került bevezetésre a rendőri karjelvények rendszere, amely a mai napig meghatározó része az egyenruhának és jelképezi a magyar rendőrséghez tartozás mellett a területi hovatartozást. A karjelvények az elmúlt több mint két évtizedben két csoportba kerültek besorolásra; „*A szolgálati karjelvényről a szolgálat, a szolgálati ág, a szakszolgálat magyar nyelvű megnevezését és a tevékenységükre jellemző jelképet kell alkalmazni, amely mellett a POLICE felirat megengedett; ... az önkormányzati karjelvényről a legitim, heraldikailag hiteles önkormányzati (megyei, fővárosi, települési, településrészi) címerek megjelenítését, illetve a rendőri szervezet (megye, főváros, település, településrész) megnevezésének magyar nyelvű feliratozását kell alkalmazni, amely mellett a POLICE felirat megengedett;*” (URL5)

Hazánk NATO-csatlakozásakor (1999. március 12.) a Magyar Honvédségnél bekövetkezett változtatások nyomán (pl.: lengő váll-lapok kivezetése) kialakult egy egységes viselet. Ekkor kezdődött meg a rendőrség egyenruházatának modernizációs folyamata, melynek célja egy újabb, modernebb és társadalomközelibb egyenruházat bevezetése volt. Az új egyenruhák 2002 tavaszán

jelentek meg, azonban a szerző visszaemlékezése alapján a hivatásos állomány ellátása hosszabb ideig is eltartott. Az új egyenruházati termékek nem éltek meg hosszú időt, az erősen kopó farmer, vagy a pizzafutár sapkaként ismerté vált baseball jellegű nyári sapka sem tradicionális, sem rendőri megjelenéssel nem bírt, ezért 2009-ben újabb tányérsapka került rendszeresítésre, a korábbi egyenruha darabok pedig 2012-ben szinte teljesen eltűntek. Mégis az ezredforduló kapcsán született egyenruházati termékek értékkel is szolgáltak. Ilyen érték például az új társasági egyenruha, valamint sapkajelvény és társasági sapkajelvény. A társasági egyenruhán jelentkezik a magyar rendőrségnél először tradicionális érték a galléron elhelyezett paroli. Furcsamód a parolikat ekkor nem a korábban tárgyalt 1944-45 között működő katonailag szervezett rendőrséget mintázó hatágú csillagjával, hanem a polgári magyar állam rendőrségét jelképező a szakirodalom által csillagrózsácskaként³ ismert elemmel rendelték felszerelni. Ugyancsak említést érdemelnek a gombok, szűrősgombok, melyek színüket tekintve ezüst (tiszthelyettes) vagy arany (zászlósok, tisztek, főtiszték, tábornokok) színűek, továbbá mintájukat tekintve azokon rendőrség jelvényeként megismert rendőrségi címer látható.

Mindemellett bevezetésre kerülnek a 40×95 mm-es nagyságú fűzhető váll-lapok, amelyeken ekkor a hatágú csillagok mellett testületi jelvény mutatkozik ugyancsak a rendőrségi címert mintázva.

Összegzés

„Minden rendőr viseli egyenruháján az állami szimbólumokat (ezeket ebben a formában csak ő hordozhatja) és a kiképzése idején is azt tudatosítják benne, hogy az utcasarkon is a kormányzás jogát gyakorló politikai hatalmat képviseli. Ez az összefüggés nem is szorul további magyarázatra ott, ahol centralizált államrendőrségi (nemzeti) modell működik” (Finszter, 2012, p.126). A rendszerváltás óta jelentős változásokon keresztül ment, a közbiztonság, mint produktum szolgáltatásában legfontosabb szerepet betöltő rendőrség annak el- lenére, hogy a kor rendészettudományt művelői szándéka ellenére gyökeresen nem változott meg, mégis a kitűzött modernizációs folyamatok végrehajtása mentén egy új, szolgáltatóbb jellegű szervezetté alakult. Ezen átalakulás nem képviselt teljes reformot, azonban a rendőrség szervezetének modernizációja-

3 „A rendszerváltás után pedig – a nem katonai testületeknél fennmaradó – katonai rendfokozatokat is csillagrózsácskával jelölték. Így módon az elképzelhető leghetlenebb variáció jött létre, amely nélkülöz minden hagyományt, praktikumot és ízlést.” (Olasz et al., 2008, 33.)

ként jelentős egyenruházati változtatások kerültek bevezetésre. Az immáron demokratikus jelképként funkcionáló, a Magyar Köztársaság címerét mintázó jelképek, így sapkarózsák, gombok és egyéb jelvények, a rendőrség heraldikai kritériumoknak is megfelelő azonosító jelvény, továbbá a nyugaton jól bevált szolgálunk és védünk szlogen bevezetése mind hozzájárultak az egyes rendőrök megjelenésén keresztül ahhoz, hogy a magyar társadalom szakítson a szocialista, pártközpontú és politikai akaratokat kielégítő rendőri sztereotípiákkal.

Felhasznált irodalom

- Bertényi, I. (1996): *A Magyar Szent Korona*. Budapest: Kossuth Könyvkiadó
- Bertényi, I. (1983): *Kis magyar címertan*. Budapest: Gondolat Könyvkiadó
- Ernyes, M. (2002): *A magyar rendőrség története*. Budapest: BM Kiadó
- Finszter, G. (2012): *A rendőrség joga*. Budapest, Duna Mix Kft.
- Horváth, B. (1990): *A jövő rendőségéért*. Belügyi Szemle, 10. 3-9.
- Boross, P. (1991): *Interjú a közbiztonságról a Belügyminiszterrel*. Rendészeti Szemle, 3. 49-53.
- Korinek, L. (2015): *Rendszerváltozás a belügyben*. Belügyi Szemle, 1. 5-33.
- Kozáry, A. (2008): *Nemzetközi összehasonlító szervezettan - Kézikönyv a Rendőrtiszti Főiskola Mester szak hallgatóinak*. Budapest: Rendőrtiszti Főiskola
- Olasz, Gy. - Parádi, J. - Zeidler, S. (2008): *A magyar állami rendvédelmi testületek katonai rendfokozati rendszerei a kiegyezésről az ezredfordulóig*. Rendvédelem-történeti Füzetek, 18.
- Salgó, L. (1994): *Az új típusú közbiztonság*. Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó
- Sági, Z. (2007): *Egyenruha, mint tradíció a Magyar Rendőrségnél*. Rendvédelem-történeti Füzetek, 16.
- Sági, Z. (2008): *A rendőrség egyenruházata a II. világháború befejezésétől a rendszerváltásig*. Rendvédelem-történeti Füzetek, 17.
- TC Team Consult: *A hatékony és demokratikus magyar rendőrségre vonatkozó javaslatok*. 2. változat. 1991. október. Brüsszel-Hága-Genf – Bécs-Zürich,
- TC Team Consult: *A hatékony és demokratikus magyar rendőrségre vonatkozó javaslatok*. 1991. november 6. Bécs – Varnsweld
- Zeidler, S. (2009): *A magyar rendőri rangok fejlődéstörténete a kiegyezéstől a rendszerváltásig*. Rendvédelem-történeti Füzetek, 17.
- Végh, Zs. (2015): „... részesei voltunk az átalakulásnak...” Interjú dr. Túrós Andrással. Belügyi Szemle, 63.

A cikkben szereplő online hivatkozások

URL1: A Polgárőrségről és a polgárőri tevékenység szabályairól szóló 2011. évi CLXV. törvény. http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100165.TV (utolsó megtekintés: 2018.05.09.)

URL2: Magyarország Alaptörvénye. http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100425.ATV (utolsó megtekintés: 2018.05.10.)

URL3: Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv Öltözködési Szabályzatának kiadásáról szóló 2/2014. (II. 12.) ORFK utasítás 5. sz. mellékletének 9. pontja. http://www.police.hu/sites/default/files/ot_6.doc (utolsó megtekintés: 2018.03.15.)

URL4: A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény 1996.06.06. hatályos állapota. <http://mkogy.jogtar.hu/?page=show&docid=99600043.TV> (utolsó megtekintés: 2018.06.05.)

URL5: A rendőri karjelvények rendszeresítésére vonatkozó szabályokról szóló 31/2016. (XI. 18.) ORFK utasítás. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A16U0031.ORF×hift=ffffff4&txt-referer=00000001.TXT> (utolsó megtekintés: 2018.04.15.)

Mellékletek

1. sz. melléklet: Az 1949-es úgynevezett „Rákosi” államcímér (<https://magyarcimerek.hu/file/img/jpg/3315-magyarorszag.jpg>)

2. sz. melléklet: A Rákosi-korszak sapkajelvénye (Készítette a szerző)

3. sz. melléklet: A Rákosi-korszak tábornoki sapkajelvénye *(Készítette a szerző)*

4. sz. melléklet: ARákosi-korszak egyenruházati gombozata *(Készítette a szerző)*

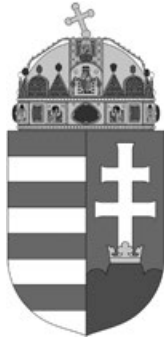
5. sz. melléklet: A hatágú csillag *(Készítette a szerző)*

6. sz. melléklet: A hatágú csillag, csillagrózsácska és rózsácska fémből /balról jobbra/
(Forrás: Zeidler Sándor magángyűjteménye)

7. sz. melléklet: Az 1957-es úgynevezett "Kádár" államcímér
(https://hu.wikipedia.org/wiki/Magyarorsz%C3%A1g_c%C3%ADmere)

8. sz. melléklet: 1990 óta hivatalos (jelenlegi) államcímérünk.
(<https://magyarcimerek.hu/file/img/jpg/3314-magyarorszag.jpg>)

9. számú melléklet: A rendőrség jelképe az azonosító jelvény (<http://www.police.hu>)

Szolgálunk és Védünk

10. sz. melléklet- A rendőrség „Szolgálunk és Védünk” szlogenje (<http://www.police.hu>)